

ESTATUTO XURÍDICO DOS SOCIOS

Ángel FERNÁNDEZ-ALBOR BALTAR

Universidade de Santiago de Compostela

SUMARIO: 1. Introducción; 2. A condición de socio; 3. Estatutos particulares de socio; 3.1. Socios a proba; 3.2. Socios de traballo; 3.3. Socios excedentes; 3.4. Socios colaboradores; 4. Admisión e baixa de socios; 4.1. Admisión de socios; 4.2. Baixa de socios; 4.2.1. Baixa voluntaria; 4.2.2. Baixa obrigatoria; 5. Dereitos e obrigas dos socios; 5.1. Dereitos dos socios; 5.1.1. Dereitos económicos; 5.1.2. Dereitos políticos; 5.2. Obrigas dos socios; 6. Normas de disciplina e expulsión de socios; 6.1. Normas de disciplina; 6.2. Expulsión de socios.

SUMARIO: 1. Introducción; 2. La condición de socio; 3. Estatutos particulares de socio; 3.1. Socios a prueba; 3.2. Socios de trabajo; 3.3. Socios excedentes; 3.4. Socios colaboradores; 4. Admisión y Baja de socios; 4.1. Admisión de socios; 4.2. Baja de socios; 4.2.1. Baja voluntaria; 4.2.2. Baja obligatoria; 5. Derechos y obligaciones de los socios; 5.1. Derechos de los socios; 5.1.1. Derechos económicos; 5.1.2. Derechos políticos; 5.2. Obligaciones de los socios; 6. Normas de disciplina y expulsión de socios; 6.1. Normas de disciplina; 6.2. Expulsión de socios.

SUMMARY: 1. Introduction; 2. The condition of membership; 3. Particular statutes of membership; 3.1. Members on trial; 3.2. Working members; 3.3. Members on leave; 3.4. Collaborator Members; 4. Admission and withdrawal of members; 4.1. Admission of members; 4.2. Withdrawal of members; 4.2.1 Voluntary withdrawal ; 4.2.2 Obligatory withdrawal; 5. Rights and obligations of members; 5.1. Rights of members; 5.1.1. Economic rights; 5.1.2. Political rights; 5.2. Obligations of members; 6. Norms of discipline and expulsion of members; 6.1. Norms of discipline; 6.2. Expulsion of members.

1.- Introducción

A unidade cooperativa é basicamente unha entidade corporativa. Iso significa que se trata dunha institución xurídica cunha proxección individual e autónoma, distinta e independente da dos socios que a compoñen. Non obstante, a sociedade cooperativa é tamén unha entidade peculiar, pois posúe a consideración de entidade mutualista. Iso significa que o aspecto asociativo debe ocupar un lugar polo menos tan destacado coma o aspecto propiamente corporativista. Neste sentido cobra unha especial relevancia a análise do réxime xurídico dos socios dunha sociedade cooperativa. Nas sociedades cooperativas, do mesmo xeito ca nas sociedades personalistas, o «intuitu personae» maniféstase ó longo de toda a súa regulación. Os vínculos de cooperación entre os socios e dos socios coa sociedade ocupan un lugar preeminente na organización deste peculiar tipo social.

2.- A condición de socio.

Para determinar qué persoas poden ser socias dunha cooperativa é preciso partir dunha primeira división básica que distingue entre cooperativas de primeiro grao e cooperativas de segundo grao.

Nas cooperativas de primeiro grao poden ser socias tanto as persoas físicas coma as persoas xurídicas, independentemente de que estas sexan públicas ou privadas. Con todo poden presentarse particularidades en función da clase de cooperativa de que se trate. Así, por exemplo, nas cooperativas de traballo asociado só poden ser socias as persoas naturais con capacidade legal e física para desenvolver-la actividade cooperativizada (art. 104 PLCG). Nas cooperativas agrarias poderán ser socios os titulares de explotacións agrícolas, forestais ou gandeiras, inclúense entre estas a compañía familiar galega (art. 111 PLCG). Nas cooperativas de explotación comunitaria da terra poderán ser socios os titulares de explotación agrícola (art. 112 PLCG). Nas cooperativas de consumidores e usuarios, os socios serán persoas físicas ou xurídicas, así como entidades ou organizacións de consumidores (art. 114 PLCG). Nas cooperativas de servicios as persoas físicas ou xurídicas titulares de actividades industriais ou de servicios, así como profesionais e artistas que exerzan a súa actividade por conta propia (art. 115 PLCG). Nas cooperativas de transportistas, os titulares de empresas de transporte ou os profesionais que poidan exercer en calquera ámbito a actividade do transporte (art. 116 PLCG). Nas cooperativas do mar, os titulares de explotacións dedicadas a actividades pesqueiras, de industrias marítimo-pesqueiras, marisqueo, acuicultura e derivados (art. 117 PLCG). Nas cooperativas de explotación de recursos acuícolas, os titulares de dereitos de uso e aproveitamento de bens relacionados co exercicio de actividades de explotación de recursos acuícolas (art. 118 PLCG). Nas cooperativas de vivendas, principal e maioritariamente, persoas físicas, destinatarias das vivendas ou locais que se van promocionar (art. 120 PLCG). Nas cooperativas de ensino, profesores e demais profesionais do ensino (art. 24 PLCG). Nas cooperativas de integración social, persoas naturais e maioritariamente diminuídos físicos, psíquicos, sensoriais ou calquera outro colectivo con dificultades de integración (art. 125 PLCG). Nas cooperativas de asistencia social, as persoas ou entidades que realicen servicios de asistencia social (art. 126 PLCG). Nas cooperativas de crédito, aquelas persoas que teñan necesidades financeiras que poidan ser atendidas en réxime de cooperativa (art. 127 PLCG). Nas cooperativas de seguros, as persoas que desexen exercitar esta actividade en réxime de cooperativa (art. 128 PLCG). Nas cooperativas sanitarias, os profesionais da saúde e persoal non sanitario, salvo que se trate de cooperativas sanitarias de seguros (art. 129 PLCG).

Nas cooperativas de segundo grao, só poderán ser socias as sociedades cooperativas ou os socios de traballo de sociedades cooperativas. Así mesmo, se os Estatutos non o prohibisen, tamén poderían ser socios outro tipo de sociedades de carácter non cooperativo sempre que exista a necesaria converxencia de inte-

reses e necesidades 8 (art. 18. 1 II PLCG). Non obstante o número de persoas xurídicas que non posúan carácter cooperativo, non poderá supera-lo vintecinco por cento do total de socios da cooperativa de segundo grao (art. 130, 1, I PLCG). Así mesmo ningún socio da cooperativa poderá posuír máis do cincuenta por cento do capital social (art. 130, 1, II PLCG).

As cooperativas de segundo grao rexeranse basicamente por unha Asemblea Xeral e un Consello de Administración. Na Asemblea Xeral cada persoa xurídica estará representada pola persoa que posúa a súa representación legal. Pode tamén ser representada por un socio da persoa xurídica sempre e cando fose designado para tal efecto para unha determinada Asemblea, por acordo do seu órgano de administración. O voto dos socios, nas cooperativas de segundo grado, será por cabezas. Non obstante, se o prevén os Estatutos, tamén poderá ser proporcional ó volume de actividade cooperativizada desenvolvido por cada socio coa cooperativa, ou ó número de socios que integran a persoa xurídica asociada (art. 130, 6, I PLCG). En todo caso, o número de votos por socio non poderá ser superior a un tercio dos votos totais, salvo que a sociedade estea integrada só por tres socios. Neste suposto, o límite poderá elevarse ata un corenta por cento. Se a sociedade estivese integrada só por dous socios, os acordos deberán adoptarse por unanimidade (art. 130, 6, II PLCG). Cando na cooperativa participen persoas xurídicas de natureza non cooperativa, os estatutos deberán fixa-lo límite máximo de votos que poderán posuír. En ningún caso este poderá ser superior ó vintecinco por cento dos votos presentes ou representados na Asemblea Xeral (art. 130 6, III, PLCG).

Na cooperativa de segundo grao o órgano de administración vén constituído por un Consello de Administración. Os seus membros serán elixidos pola Asemblea Xeral entre os seus socios (art. 130, 4, PLCG). Sen embargo por tratarse de persoas xurídicas estas deberán designa-la persoa física que a represente no Consello de Administración (art. 130.5 PLCG). Tamén poderán formar parte do consello persoas non socias da cooperativa, aínda que nestes casos non poderá supera-lo vintecinco por cento dos membros do Consello (ex. art. 44 PLCG). En calquera caso, o presidente e o vicepresidente da cooperativa deberán te-la condición de socio. As persoas físicas que representen persoas xurídicas no Consello de Administración non poderá formar parte da Asemblea Xeral, se ben deberán asistir a ela con voz pero sen voto (art. 130, 5 PLCG).

3.- Estatutos particulares de socio.

3.1.- *Socios a proba.*

Nas cooperativas de primeiro grao poderá preverse nos Estatutos a posibilidade de que os socios, antes de posuí-la condición de indefinidos, pasen por un período de proba. Iso constitúe unha medida de prudencia pola cal a cooperativa pode tomar consciencia verbo das cualidades e aptitudes do futuro socio

antes da súa vinculación definitiva á sociedade. Este réxime, sen embargo, non poderá implantarse nas cooperativas de vivenda, crédito e seguros.

Segundo o artigo 27 PLCG, o período polo que se pode establece-la proba, non poderá exceder de doce meses. Nas cooperativas de traballo asociado este período, sen embargo, limítase a seis meses (art. 107.2 PLCG). Durante este tempo os socios a proba posuirán os mesmos dereitos e obrigas cós socios indefinidos. Con todo, o artigo 27.2 PLCG, establece certas diferencias. En primeiro lugar debe destacarse que a situación xurídica na que están estes socios é moi vulnerable. Así tanto o socio mesmo, coma o Consello de Administración da cooperativa, poden en calquera momento e de forma unilateral resolve-la vinculación existente entre socio e sociedade. Aínda que nada diga o Proxecto, entendemos que contra a resolución da vinculación por parte do Consello de Administración, cabe interpor recurso nos termos previstos no artigo 19 PLCG. Á parte do anterior, e mentres dure a etapa de proba, o socio estará exento de contribuír ó capital social. Consecuentemente, non participará no retorno cooperativo, nin nas perdas, de habelas. Así mesmo, os socios a proba non poden ser electores nin elixibles para ocuparen cargos nos órganos sociais. En calquera caso debe destacarse que nunha sociedade cooperativa non pode haber socios a proba que excedan nun quinto o total de socios da cooperativa (art. 27.4 PLCG).

Transcorrido o prazo de proba, poderase esixirle ó socio o desembolso da achega obrigatoria ó capital, e de se-lo caso, da cota de ingreso. A partir de entón adquirirá a condición de socio indefinido con tódolos dereitos e obrigas que iso implica.

3.2. *Socios de traballo*

Tanto nas cooperativas de primeiro grao como nas de segundo grao, poderá existir xunto ós socios ordinarios, os denominados socios de traballo. Para iso, non obstante, será preciso que así o prevexan os Estatutos.

Os socios de traballo son persoas físicas cunha actividade na cooperativa que se limitará á prestación do seu traballo persoal. A cooperativa fará pois as funcións de empregador, e o socio as de traballador por conta allea. Por esta razón o artigo 21.6 PLCG establece que a efectos de Seguridade Social, esta clase de socios serán asimilados ós traballadores por conta allea.

Para adquiri-la condición de socio de traballo pódese esixir estatutariamente un período de proba. Este, sen embargo, non será procedente se o aspirante a socio de traballo estivese xa na cooperativa como traballador por conta allea, durante o tempo que corresponda ó devandito período. Se non levase ese tempo poderá esixirse o período de proba pero se durante este se rescinde a relación coa sociedade, o socio de traballo a proba adquirirá de modo inmediato a condición de traballador por conta allea, nas mesmas condicións existentes antes do inicio do período de proba.

Como principio os socios de traballo rexeranse polo réxime previsto para os socios das cooperativas de traballo asociado. Non obstante o artigo 21.4 do PLCG introduce importantes particularidades, en especial no que atinxe ó réxime económico. Así, en caso de perdas, estas non se lles imputarán dun modo directo ós socios de traballo, senón ó Fondo de Reserva Obrigatorio e senón ós socios usuarios. Deste modo perséguese o obxectivo de garantirles ós socios traballadores unha compensación económica mínima equivalente polo menos ó setenta por cento da retribución salarial que percíbise na mensualidade anterior a aquela na que se lle imputen as perdas e en todo caso, non inferior ó salario mínimo interprofesional, ou a calquera outro límite superior que establecesen os Estatutos Sociais.

3.3. - *Socios excedentes*

No suposto de que un socio se dea de baixa nunha cooperativa e conorra causa xustificada, poderá solicitar por escrito do órgano de administración, que se lle conceda a condición de excedente. O órgano de administración, segundo indica o artigo 28 PLCG deberá resolver nun prazo de dous meses. Transcorrido o dito prazo sen resolución expresa, entenderase concedida a condición de socio excedente. Se o socio excedente volvese a reuni-las condicións e requisitos para volver a ser socio activo, poderá solicitalo do órgano de administración, que autorizará de inmediato a recuperación de tal condición.

Nos Estatutos regularanse os dereitos e obrigas destes socios. Non obstante o artigo 28 PLCG marca certas pautas. Así, polo que respecta ó réxime económico, debe respectarse o dereito a percibi-los xuros pactados polas achegas ó capital. Se a Asemblea acordase un tipo específico para esta figura social, este será o que poida cobra-lo socio excedente. Así mesmo deberá recoñecérselle a este tipo de socios o seu dereito a recupera-las achegas ó capital nas mesmas condicións có resto dos socios. Non terán dereito, sen embargo, ó retorno cooperativo. Polo que respecta ó réxime político da súa condición, debe sinalarse que os socios excedentes poderán utiliza-los servicios da cooperativa na medida en que resulte compatible coa súa condición persoal. Poderán asistir ás asembleas xerais e participar nelas con voz e voto. Non poderán, sen embargo, formar parte do órgano de administración, intervención, Comité de Recursos, nin ser liquidadores. Finalmente non estarán obrigados a realizar novas achegas ó capital social.

3.4. - *Socios colaboradores.*

A figura do socio colaborador pode aparecer tanto nas cooperativas de primeiro grao coma nas de segundo grao. Incluso poderá existir nas cooperativas mixtas posto que o artigo 29 PLCG permite que sexan socios colaboradores tanto as persoas físicas coma as xurídicas e dentro destas tanto as cooperativas coma outras formas sociais públicas ou privadas. Por medio desta figura admí-

tese na cooperativa socios que, se ben non poden realizar plenamente o obxecto social cooperativo, poden colaborar na súa consecución. Iso poderá realizarse ben sexa desempeñando algunha actividade instrumental para a actividade cooperativizada ou ben simplemente achegando capital. Neste último caso os socios percibirán os xuros pactados que non poderán ser inferiores ós percibido polos socios, nin exceder en máis de seis puntos os xuros legais do diñeiro. Non poderán, sen embargo, percibi-lo retorno cooperativo. Pola contra, o socio que realice algunha actividade instrumental para o obxecto social, terá dereito ó retorno cooperativo nos termos establecidos polos Estatutos e no seu defecto por acordo da Asemblea Xeral.

O número máximo de socios colaboradores non poderá exceder dun tercio dos socios da cooperativa. Así mesmo, se forman parte do órgano de administración, non poderán tampouco supera-lo tercio dos seus membros. En todo caso non poderán ocupar os cargos de presidente ou vicepresidente do Consello de Administración.

4.- Admisión e baixa de socios.

De acordo coa natureza das sociedades cooperativas, nas que impera o principio de portas abertas, o PLCG préstalles unha detida atención ás cuestións relativas á admisión e baixa voluntaria dos socios.

4.1.- Admisión de socios.

O PLCG dedícalle un precepto, o artigo 19 a regula-la cuestión da adquisición da condición de socio nas sociedades cooperativas. Neste sentido podería distinguirse entre a admisión en calidade de socio, e a efectiva adquisición da condición de socio. Mentres a primeira iría destinada a recaba-lo consentimento social para incorporarse a unha cooperativa, a segunda operaría nun estadio posterior tendo por obxecto a consolidación do status de socio na cooperativa. É así que para a admisión en calidade de socio debe prestárselle especial atención ó procedemento deseñado polo lexislador para resolver esta cuestión. Para a adquisición da condición de socio, será suficiente con subscribi-la achega obrigatoria mínima. O desembolso desta constituirá unha mera obriga de socio (art. 24, f) PLCG). Aínda que o Proxecto nada di sobre o particular, o mesmo réxime debería aplicárselle á falta de desembolso da cota de ingreso.

Tal como indicabamos para ser admitido en calidade de socio é preciso someterse a un procedemento destinado a obter a autorización social. O dito procedemento iníciase cun escrito dirixido ó órgano de administración da sociedade cooperativa, isto é, ó Consello Rector (art. 19.2, I, PLCG). Unha vez recibido o escrito, o Consello Rector deberá resolver acerca da petición incluída neste, nun prazo de tempo non superior a dous meses «contados a partir do seguinte ó recibo do escrito de solicitudes», segundo declara expresamente o

Proxecto. Parece pois que na redacción definitiva do proxecto deslizouse un pequeno erro ó emitirse unha referencia concreta ó «dies a quo» para o cómputo do prazo de resolución do escrito de admisión. O lóxico sería que na futura lei se establecese un prazo de resolución de dous meses pero computados a partir do día seguinte ó do recibo do escrito de solicitude. Unha vez adoptada a decisión polo Consello Rector, este deberá comunicarlle ó solicitante no mencionado prazo de dous meses. Paralelamente se publicará a resolución no taboleiro de anuncios da cooperativa ou noutro medio establecido estatutariamente (art. 19.2. I, PLCG).

A resolución adoptada poderá ser positiva ou estimatoria, ou negativa ou desestimatoria. O proxecto non esixe que sexa expresa, pois o parágrafo final do artigo 19,2, I, PLCG establece que o silencio por parte do órgano de administración ante a solicitude de admisión como socio, equivale a unha resolución denegatoria. Á marxe desta hipótese, a resolución do escrito de admisión deberá ser motivada. Iso significa que o Consello Rector deberá axustarse á hora de conceder ou denega-la admisión dun socio, á observancia das distintas causas que poidan motivar unha ou outra decisión. Noutro caso a súa decisión será arbitraria e polo tanto susceptible de ser impugnada xudicialmente. A estes efectos deben distinguirse uns requisitos de carácter legal, fronte a outros requisitos de carácter estatutario (art. 19,1, II, PLCG). Os requisitos legais serán aqueles que se desprenden non só da lei en sentido formal, senón tamén dos regulamentos que as desenvolvan. Así, por exemplo, non poderá admitirse unha solicitude de admisión nunha cooperativa de segundo grao, se o solicitante é unha persoa física. Por outra parte, cando os requisitos son de carácter estatutario serán os estatutos da cooperativa os que teñan que determinar dun modo expreso as causas polas que procedería a inadmisión dun socio. De calquera xeito, tal como indica o inciso final do artigo 19.1, I, PLCG, os motivos estatutarios que permitan denega-la admisión como socio, non poderán «quedar vinculados a motivos ilícitos ou inconstitucionais. Así sería ineficaz a resolución de inadmisión, por ser ilícita a causa estatutaria, se esta vulnerase, por exemplo, o disposto no artigo 18 CE.

Fronte á resolución do Consello Rector, sexa esta expresa ou tácita, sempre será posible interpor recurso. Se a resolución é negativa, isto é, contraria á pretensión de admisión, o solicitante poderá recorrer ante o Comité de Recursos, ou senón, ante a Asemblea Xeral (art. 19.2, II, PLCG). Para interpo-lo recurso o solicitante disporá de un mes contado dende que se lle notificase a resolución ou dende que finalizase o prazo de resolución de que dispón o órgano de administración. Presentada a impugnación polo solicitante, o Comité de Recursos disporá dun prazo de un mes para resolve-lo recurso presentado. Se a impugnación se efectúa ante a Asemblea Xeral, a resolución deberá efectuarse na primeira que se realice. En calquera caso, será preciso darlle audiencia ó interesado (art. 19.2,II fine PLCG). Alén do anterior, debe tamén destacarse que o acordo do Consello Rector polo que se estima a admisión en calidade de socio,

tamén pode ser obxecto de impugnación. Neste caso, loxicamente, a lexitimación corresponderalles ós restantes socios da cooperativa. A estes efectos os estatutos establecerán o número de socios que se requirirán para poder iniciar este procedemento. A impugnación deberá efectuarse no prazo de dez días contados desde a publicación da resolución polo Consello Rector. Deberá así mesmo interpoñerse ante o Comité de Recursos, que resolverá nun prazo máximo de un mes. Se o recurso se interpón ante a Asemblea Xeral, esta resolverá na primeira que se constituía. A votación será segreda, e daráselle audiencia á persoa interesada. En calquera caso, ata que non se resolva a impugnación presentada quer sexa polo Comité de Recursos ou quer sexa pola Asemblea Xeral, a admisión do socio quedará en suspenso.

4.2.- *Baixa de socios.*

4.2.1.- *Baixa voluntaria.*

O artigo 20 PLCG regula con bastante minuciosidade o sistema de baixa voluntaria dos socios. A estes efectos distingue o PLCG, basicamente, entre dúas clases de baixas voluntarias. Por unha parte a que poderíamos denominar baixa sen xusta causa, e por outra parte a que en contraposición podería denominarse baixa con xusta causa.

A baixa sen causa xustificada é en principio libre, isto é, pode ser realizada polo socio en calquera momento. Tan só esixe o PLCG que se observen os prazos de preaviso previstos no artigo 20,1 PLCG. O socio, neste sentido, deberá comunicarlle ó órgano de administración o seu desexo de causar baixa na cooperativa no prazo que a estes efectos fixen os estatutos. En ningún caso este prazo poderá ser superior ó ano. (art. 20.1, I, PLCG). De incumprirse por parte do socio este deber de preaviso xerarase o correspondente dereito por parte da cooperativa a ser indemnizada polos danos e perdas sufridos (art. 20.1, III, PLCG). Iso sen embargo non obsta a que a baixa se poida consumir. Non obstante, aínda cando, como dicíamos, o socio é completamente libre para darse de baixa na sociedade en calquera momento, é posible que os estatutos esixan un determinado compromiso de permanencia. En efecto, tal como establece o artigo 20,2 PLCG, os estatutos poderán esixirlle ó socio o compromiso de non darse de baixa voluntariamente, sen existir causa que a xustifique, ata o final do exercicio económico no que se desexe causar baixa ou ata que transcorra, dende a súa admisión, o tempo que fixan os estatutos, que non poderá ser superior a dez anos. No caso de que se incumpra este compromiso, a sociedade poderá esixirlle ó socio a correspondente indemnización de danos e perdas. Agora ben, se os estatutos o prevén, poderá esixírselle ó socio un cumprimento específico das súas obrigas nos termos derivados da súa condición de socio. Así a sociedade poderá esixirlle ó socio, ata o final do exercicio económico ou ata o final do período inicial de compromiso, participar nas actividades e servizos cooperativizados nos termos en que viña obrigado.

A baixa con causa xustificada, é, a diferenza da anterior, sempre libre. Os estatutos, en consecuencia, non poden establecer compromisos de permanencia de ningún tipo. Sen embargo, o deber de preaviso debe observarse nos mesmos termos cós indicados para a baixa sen causa xustificada. O principal problema que se presenta nestes supostos é o de decidir cando existe ou non unha causa xustificada. A estes efectos o artigo 20.3 PLCG, establece certas pautas. En efecto, terán en principio a consideración de xustas causas todas aquelas previstas nos estatutos ou na lei. A título indicativo o artigo 20.3, a) PLCG alude á considerada como máis relevante. Trátase da creación por parte da Asemblea de cargas e obrigas novas non previstas nos estatutos que sexan gravemente onerosas para os socios. Nestes supostos o socio debe salvar un voto no acordo da Asemblea, ou, estando ausente, debe manifestar, por escrito dirixido ó órgano de administración da cooperativa, a súa disconformidade co acordo adoptado. O dito escrito deberá remitirse no prazo de dous meses contados desde a adopción do acordo. Paralelamente deberá o socio formalizala súa solicitude de baixa da cooperativa. Para iso disporá dun prazo de un mes contado desde a data de realización da Asemblea, ou de se-lo caso, desde a data de presentación do escrito de disconformidade co acordo adoptado.

4.2.2.- Baixa obrigatoria.

O apartado 4 do artigo 20 PLCG prevé a posibilidade de que un socio teña que causar baixa obrigatoria na sociedade. Isto producirase naqueles supostos nos que o socio perda os requisitos esixidos para adquirir tal condición. A estes efectos haberá que atender tanto ós requisitos de carácter legal coma ós de carácter estatutario.

A baixa obrigatoria deberá ser acordada polo órgano de administración. Este poderá actuar de oficio ou a petición de calquera socio, incluído o propio interesado. En calquera dos supostos será preciso darlle audiencia ó interesado. O órgano de administración deberá limitarse a comprobar se se da algunha das circunstancias polas que se poden perder os requisitos esixidos para adquirirla condición de socio. Realizada a dita comprobación, e vendo o seu resultado positivo, deberá acordala baixa do socio. Non obstante poderá cualificar esta baixa como xustificada ou non xustificada. A baixa obrigatoria terá a consideración de non xustificada cando a perda dos requisitos para adquirirla condición de socio, responda a un propósito deliberado do socio de eludirlas súas obrigas ante a cooperativa, ou de beneficiarse indebidamente por medio da baixa obrigatoria. Nestes últimos casos, e a teor do disposto no artigo 64 PLCG, a sociedade poderá establecer unha dedución de ata un 20% nas súas achegas obrigatorias ó capital social. O acordo do órgano de administración sobre a cualificación da baixa obrigatoria, así como dos seus efectos, poderá ser impugnado ante a xurisdicción ordinaria. Previamente, poderán ser recorridos ante o Comité de Recursos, ou, senón, ante a Asemblea Xeral. O prazo para iso

será de dous meses contados dende a data da notificación do acordo do órgano de administración.

5.- Dereitos e obrigas dos socios.

5.1.- *Dereitos dos socios.*

O socio d'unha cooperativa como todo membro dunha corporación está investido dunha serie de dereitos. Deixando de lado os dereitos que lles poidan conferi-los Estatutos ou os acordos dos órganos sociais, imos centrarnos nos dereitos básicos establecidos na lei. O PLCG dedícalle un precepto, o artigo 22, a enuncia-los principais dereitos dos socios dunha cooperativa. A efectos expositivos podemos distinguir entre dereitos de carácter económico e dereitos de carácter político

5.1.1.- Dereitos económicos

Os dereitos económicos dos socios da cooperativa son esencialmente o dereito ó retorno cooperativo, o dereito a percibir uns xuros polas achegas realizadas ó capital, e o dereito á devolución das achegas.

O retorno cooperativo é aquela parte dos excedentes netos dispoñibles dunha cooperativa, que por acordo da Asemblea Xeral, se reparte entre os socios, en función das actividades, operacións ou servicios realizadas polo socio coa cooperativa. O retorno cooperativo equivale pois ó que nas sociedades de capitais constitúe a distribución de dividendos, se ben, presenta como cargo esencial o feito de que o retorno non se producirá en función das achegas realizadas ó capital social.

O dereito ó retorno cooperativo recoñécese dun modo expreso no Proxecto de lei. Non obstante debe indicarse que non nos encontramos ante un dereito concreto ó retorno cooperativo, senón ante un dereito abstracto. Iso débese a que a Asemblea Xeral pode decidir acerca da aplicación dos excedentes netos do exercicio, sen que se estea obrigada a destinar unha parte ó retorno cooperativo. A única vinculación que se establece no PLCG é a dotación ó Fondo de Reserva Obrigatorio e ó Fondo de Formación e Promoción unha contía global mínima do 30% dos excedentes netos do exercicio económico (art. 67,1, PLCG). O resto estará a disposición da Asemblea Xeral que ou ben poderá destinalo a retorno cooperativo, ou ben poderá dotar fondos de reserva voluntarios con carácter irrepertible ou repertible, incrementa-los fondos de reserva obrigatorios ou a participación dos traballadores asalariados nos resultados da cooperativa (art. 67.1 PLCG).

O segundo dereito económico dos socios das cooperativas ó que antes aludiamos é o da percepción de intereses polas achegas ó capital social. A diferenza do dereito de retorno, o dereito ós intereses non depende do resultado económico positivo da cooperativa. Do mesmo xeito có dereito de retorno, non

obstante, trátase dun dereito abstracto. En efecto, a percepción de intereses por parte dos socios con base nas súas achegas ó capital deberá ser obxecto de acordo previo. Aínda que o PLCG nada di a este respecto entendemos que este acordo pode proceder non só da Asemblea Xeral, senón tamén os propios Estatutos poden establecer con carácter xeral este dereito dos socios. En calquera caso o dereito ós xuros do socio cooperativo, vaise ver suxeito a certos límites. Así o interese legal do diñeiro figurará como contía máxima de remuneración polas achegas obrigatorias ó capital social (art. 60 PLCG). Se se tratase de achegas voluntarias, a retribución poderá alcanza-los xuros legais do diñeiro incrementado en seis puntos (art. 61 PLCG).

O terceiro dos dereitos económicos ós que antes aludiamos é o dereito á devolución das achegas realizadas ó capital social. De acordo co principio de portas abertas que inspira o noso sistema cooperativo, hase articular un mecanismo por medio do cal o socio, unha vez que causa baixa na sociedade, poida obte-lo reembolso do que achegou ó incorporarse á cooperativa. A este respecto o artigo 64 PLCG delega nos Estatutos sociais a regulación do dereito dos socios a obte-lo reembolso das súas achegas ó capital. Non obstante, o proxecto de lei establece certas pautas que haberán de ser respectadas polos Estatutos. A principal delas afecta ás posibles deducións que se poidan practicar no momento do reembolso das achegas. Así o apartado primeiro do artigo 64 PLCG indica que os Estatutos poderán establecer deducións soamente en relación coas achegas obrigatorias e sempre que respecten determinadas porcentaxes. Concretamente, a dedución non poderá exceder do 30% en caso de baixa por expulsión, nin do 20% en caso de baixa non xustificada. Os Estatutos, non obstante, non están obrigados a consignar unha determinada porcentaxe. A porcentaxe de dedución variará en función das circunstancias presentes en cada caso; por iso serán os administradores os que decidan a porcentaxe exacta de dedución que se aplicará en cada caso. Neste sentido haberá que ter en conta que se a sociedade tivo perdas, estas imputaráselle proporcionalmente á achega do socio que causa baixa. A sociedade cooperativa, malia a posuír uns trazos característicos que a distancian das sociedades capitalistas, non deixa de ser un capital de risco afecto ó cumprimento dun determinado fin. De calquera maneira debe destacarse que o apartado cuarto do artigo 64 PLCG, establece un prazo de cinco anos para o reembolso da achega. En caso de falecemento do socio, este prazo redúcese a un ano. Namentres, as cantidades pendentes de reembolso xerarán os oportunos xuros. O tipo será o que lle corresponda ós xuros legais do diñeiro incrementado a partir do segundo ano en dous puntos cada ano.

5.1.2.- Dereitos políticos

Paralelamente ós dereitos de carácter económico, o socio da cooperativa tamén ten unha serie de dereitos de carácter político. Estes dereitos, polo demais, cobran un especial interese no ámbito da sociedade cooperativa, pois esta

posúe unha estrutura e xestión democrática. Así, a efectos enunciativos, podemos falar de dous grandes dereitos de carácter participativo. Dunha banda to pámonos co dereito a participar na actividade da cooperativa. Doutra banda encontrámonos co dereito a participar na xestión interna da cooperativa. Non obstante podería afirmarse que ámbolos dereitos están ó abeiro dun dereito fundamental que é o de obter a información necesaria para exercita-los seus dereitos e cumpra-las súas obrigas.

Polo que respecta ó primeiro destes dereitos, o artigo 22, c) PLCG advirte que o socio ten o dereito de participar na actividade da cooperativa para o cumprimento do fin social sen ningunha discriminación. O socio pois posúe o dereito indispoñible a realiza-las operacións que correspondan coa cooperativa. Os restantes socios, en consecuencia, non poden deixar sen efecto o dereito dun socio a valerse das prestacións ou servicios da empresa. Así mesmo este dereito non pode ser obxecto de discriminación ningunha entre os distintos socios. Iso é unha lóxica consecuencia do carácter democrático da cooperativa. Sen embargo hai que proceder con precaución para distingui-lo que constitúe un trato discriminatorio dun socio, e o que constitúe unha mera diferenza de trato baseada en circunstancias obxectivas e lexitimamente acordada polos órganos competentes.

Polo que respecta ós dereitos de participación interna, é de destacar que o proxecto de lei reconece tanto o dereito a ocupar cargos nos órganos da cooperativa, como o dereito a participar nos órganos dos que o socio sexa membro. O primeiro dereito é un fiel reflexo do sistema autoorganicista que tradicionalmente impera nestas sociedades. A este respecto debe indicarse que o artigo 44 PLCG establece que os administradores serán elixidos pola Asemblea Xeral entre os seus socios. Só en caso de que o prevexan os Estatutos, poderase nomear ata un 25% dos membros do Consello de Administración, entre terceiros alleos á cooperativa. Algo similar establécese no artigo 53 PLCG en relación cos interventores. O dereito a participar nos órganos da cooperativa engloba, pola súa parte, distintos dereitos concretos, como por exemplo, o de asistencia, voz e voto. Este dereito maniféstase dun modo máis claro en relación coa Asemblea Xeral. O carácter democrático da cooperativa supón que as votacións no seo da Asemblea se realicen por cabezas, e non por participación no capital (art. 36 PLCG). Iso supón que non se poida restrinxi-lo dereito de asistencia ós socios.

Finalmente debe aludirse ó dereito de información, como dereito básico para o exercicio dos restantes dereitos do socio, así como para o cumprimento das obrigas. O dereito de información do socio artículase en torno a un dereito xenérico a recibir toda a información necesaria para coñece-la marcha da cooperativa (art. 23.1 PLCG). Este dereito, non obstante, concrétese en diversas facultades de información que constitúen o seu contido mínimo. Neste sentido o socio ten dereito a recibir copia dos Estatutos da cooperativa así como do regulamento de réxime interno. Ten dereito tamén a acceder ó libre rexistro de

socios, ó libro de actas da Asemblea Xeral, así como ó libro de achegas ó capital social. Ten ademais dereito a obter certificación dos acordos dos órganos da cooperativa. Á marxe do anterior o socio ten dereito a estar informado sobre a situación económica da sociedade. Así poderá solicitar do órgano de administración, que nun prazo non superior ó mes, se lle amose e aclare o estado económico da cooperativa. Con anterioridade á Asemblea Xeral que teña por obxecto deliberar e adoptar acordos sobre as contas do exercicio económico, estarán a disposición dos socios contas anuais, a proposta de distribución de resultados e o informe de auditoría ou intervención. Durante o prazo que se poidan examinar estes documentos, que será o da convocatoria da Asemblea poderán ademais os socios, con cinco días de antelación polo menos á realización da Asemblea, solicitar calquera aclaración. Esta será contestada no acto da Asemblea. As distintas informacións de carácter económico deberán ser facilitadas polo Consello de Administración. Non obstante, o Consello de Administración non está obrigado a contestar tódalas aclaracións que se lle demanden. É perfectamente posible que denegue a información solicitada se se estima que iso pode pór en grave perigo os lexítimos intereses da cooperativa. Fronte á negativa do Consello a facilita-la información solicitada, o socio pode interpoñer diversos recursos. Es posible en primeiro termo, aínda que o Proxecto de lei non o regula expresamente, que se acuda ó Comité de Recursos. Se este decide en sentido favorable ó socio, o Consello deberá facilita-la información desexada. Parece así mesmo posible que se interpoña un recursos ante a propia Asemblea Xeral. Esta posibilidade, non obstante, debe ser criticada xa que a Asemblea para poder conceder ou denega-lo dereito ó socio debe previamente coñecer acerca do contido da información solicitada, o que podería conculcar os lexítimos intereses da cooperativa. No ámbito da Asemblea debe só recoñecerse o dereito de apoio á solicitude de información. Así se a Asemblea apoia con máis da metade dos votos presentes ou representados a solicitude de información presentada por un socio para ser contestada no acto da Asemblea, o Consello non poderá negarse a outorga-la dita información. Á marxe do anterior, a negativa do Consello a facilitar información poderá ser impugnada polo procedemento previsto no artigo 40 PLCG. Se a negativa de información se refire á imposibilidade de acceder ós distintos libros rexistros da sociedade, ou á obtención de certificados dos acordos, poderá acudirse tamén ó procedemento previsto no artigo 2166 LEC.

5.2.-Obrigas dos socios.

A particular estrutura que posúen as sociedades cooperativas fai que os socios posúan un réxime de obrigas especialmente intenso. A diferenza do que ocorre nas sociedades capitalistas onde os deberes do socio en ocasións limítanse á mera achega social, nas sociedades cooperativas requírese unha máis intensa participación do socio na vida social. Neste punto, as sociedades cooperativas aproxímanse ás sociedades personalistas, aínda que tamén as separan

mado. En calquera caso, tal como lembra o parágrafo final do artigo 25.3 PLCG, o acordo de sanción poderá ser impugnado no prazo de dous meses desde súa notificación, ante a xurisdicción ordinaria polo procedemento establecido no artigo 40 PLCG. Esta remisión presenta a dúbida de se se lles aplica so ás resolucións do Comité de Recursos. Así mesmo, é conveniente manifestar as dúbidas que unha tal remisión xera, ó saberse que só poderán ser impugnados os acordos contrarios á lei, ós Estatutos, ou os que lesionen os intereses da cooperativa. Non caberá sen embargo, impugnar os que meramente lesionen o interese particular dun determinado socio.

Polo que respecta á sanción que se lle pode impor ó socio, hai que dicir, ante todo, que poderá ser económica, de suspensión de dereitos sociais ou de expulsión. Respecto da primeira non establece o PLCG ningunha indicación. Con respecto ás segundas dinos o artigo 26.4 PLCG que só se poderá impor nos casos de que o socio estea ó descuberto das súas obrigas económicas ou non participe nas actividades cooperativizadas nos termos previstos nos estatutos. Non obstante, a suspensión nos dereitos sociais non poderá alcanza-lo dereito de información, ó de asistencia con voz á asemblea, nin ó de retorno cooperativo. O ámbito de dereitos restrinxidos volverá ser operativo a partir do momento no que se normalice a situación. Finalmente polo que respecta á sanción consistente na expulsión do socio da cooperativa, o seu estudio farémolo no apartado inmediato.

6.2.-Expulsión de socios.

Como medida sancionadora extrema considera o artigo 26 PLCG o da expulsión do socio da cooperativa. A expulsión do socio constitúe o resultado dun procedemento sancionador motivado pola comisión por parte do socio dunha falta moi grave. A determinación de qué constitúe unha falta moi grave déixase no proxecto ós estatutos da cooperativa, pois esta deberá consignar nos seus estatutos as normas de disciplina social (art. 25.1 PLCG).

Fronte á comisión dunha falta moi grave tipificada nos estatutos, incoarase un procedemento sancionador por parte do órgano de administración da cooperativa. Non obstante, se transcorreron máis de tres meses dende que o órgano de administración tivo coñecemento da infracción, entenderase que prescribiu a falta (art. 25.2 PLCG). Así mesmo, se transcorreu o prazo de polo menos doce meses dende a comisión da falta, con independencia de que o órgano de administración tivese ou non coñecemento desta, entenderase igualmente que esta prescribiu (art. 25.2 PLCG). Exceptúase do indicado o suposto de que a falta consistise en encontra-lo socio en branco nas súas obrigas económicas (art. 26.1 II PLCG). Nestes casos non operarán os prazos de prescripción mencionados, de xeito que o socio poderá ser expulsado da sociedade en calquera momento, trala instrucción, claro está, do oportuno expediente. Este, sen embargo, poderá archivar, se o socio se pon ó corrente das súas obrigas durante a tramitación.

Unha vez iniciado o expediente deberase darlle audiencia ó socio interesado. O trámite de audiencia poderase formalizar mediante alegacións por escrito (art. 26.1 PLCG). Se o acordo adoptado polo órgano de administración é favorable á expulsión do socio, este poderá ser recorrido ante a Asemblea Xeral. Os estatutos, sen embargo, poden delegar esta competencia no Comité de Recursos, sendo neste caso o órgano encargado de coñecer acerca do recurso. Tras este trámite o acordo de expulsión será executivo, se ben será preciso notificarlle ó interesado a ratificación pola Asemblea Xeral ou polo Comité de Recursos da decisión adoptada polo órgano de administración. En calquera caso debe advertirse que o prazo para interpoñer-lo recurso é de trinta días dende a notificación do acordo polo órgano de administración (art. 25,3, c) PLCG). De non interpoñerse o recurso no devandito prazo, o acordo de expulsión adoptado polo órgano de administración devirá igualmente executivo. Do dito non se desprende que o acordo de expulsión do órgano de administración non sexa revisable ante a xurisdicción ordinaria. A estes efectos o propio artigo 26.2, II PLCG establece que o acordo de expulsión poderá ser impugnado polo procedemento previsto no artigo 40 PLCG, relativo ó dereito dos socios de impugnanlos acordos da Asemblea Xeral. Non resolve pois o Proxecto a situación na que se atopan os acordos resoltos polo Comité de Recursos ou polo propio órgano de administración.

SERVICIOS DE ASESORÍA DA UNIÓN DE COOPERATIVAS, ASOCIACIÓN GALEGA DE COOPERATIVAS AGRARIAS (AGACA)

1.- LABORAL

- Confección de Nóminas, Seguros Sociais, Custos Salariais e Calendarios Laborais.
- Contratos, Altas, Baixas e variación de datos da Seguridade Social, Prórrogas, Liquidacións, Finiquitos e Certificados do INEM e de Empresa.
- Subvencións derivadas co Contrato de Traballo, concedidas tanto polo Ministerio de Traballo, como pola Consellería de Familia, Muller e Xuventude da Xunta de Galicia.
- Presentación de socalidade de certificacións de estar ó corrente no pago da Seguridade Social.
- Xestión de toda a documentación e a súa presentación.

2.- CONTABILIDADE

- Elaboración de Libros Contables, Confección de Facturas e Introducción de Asentos.
- Asesoría Contable, con visita periódica á Cooperativa e elaboración do Peche Contable do Exercicio.

- Confección do Libro de Contas Anuais.
- Elaboración de Memorias.
- Legalizar Libros e depositar Contas no Rexistro.
- Presentación de Contas os Órganos Sociais da Cooperativa.

3.- FISCALIDADE

- Imposto da Renda das Persoas Físicas, Elaboración dos Modelos 110, 190 e 111, tanto en Soporte Magnético, como en Impreso.
- Imposto Sobre o Valor Engadido, Elaboración dos modelos 300, 390, 347 e 349, en Soporte e Impreso.
- Imposto de Sociedades, Pagos Fraccionados e Imposto de Sociedades, modelos 202 e 201.
- Inspeccións.

4.- VARIOS

- Selección de persoal.
- Solicitude de Tarxeta CC.AA.EE.
- Dilixencia de Libros de Gas-Oil (trimestral).

Unión de Cooperativas Asociación Galega de Cooperativas Agrarias

Rúa Tomiño, 22 Entlo. - Telfs. (981) 584783-584911 - Fax (981) 571730 • Apto. 2069
SANTIAGO DE COMPOSTELA - 15703 A CORUÑA

Rúa Poeta Noriega Varela, 30 Entplta. - Telfs. (982) 201514-201543 - Fax (982) 202056
27004 LUGO

Rúa Bedoia, 7 - 2º. Oficina 1 - Telf. (988) 242480 - Fax (988) 242481
32004 OURENSE